

Választójog és tömegsztrájk

KUNFI ZSIGMOND előadói beszéde a
szociáldemokrata pártnak az 1908
december 6-án, Budapesten tartott
::: rendkívüli pártgyűlésén :::

Ára 10 fillér.

NÉPSZAVA KÖNYVKERESKEDÉS

Budapest, VII., Nyár-utca 1. szám

Igen tisztelt pártgyűlés!

A magyar szabadság megnyilatkozásának olyan felemelő jelensége, aminővel az imént volt módjában a pártgyűlésnek megismerkednie*, kellő hangulatot teremt meg a mi tárgyalásaink számára. De ilyen jelenetekre talán éppen ezen a helyen már nem is lett volna szükség, mert hiszen mindaz, ami a magyar közéletben történt és különösen mindaz, ami egy-két napon belül összerolódott, hogy mintegy kivonatban megmutassa és figyelmeztesse az ország munkásságát, hogy minő politikai és szociális viszonyok között él, ezek megteremtik a kellő komolyságot, megteremtik a szükséges hangulatot arra, hogy szembe nézzünk azzal a politikai helyzettel, amely előttünk áll.

Tisztelt pártgyűlés! Két nap előtt jelent meg Magyarországon egy rendelet, amit egy miniszter és egy államtitkár adott ki. Egy miniszter, aki legfőbb és legkedvesebb

* A hatóság képviselője nem engedte meg, hogy A pártgyűlés szavazzon ezen határozati javaslatról, amely a vasúti munkásokat a szociáldemokrata párttól eltöltő rendelet ellen tiltakozott.

foglalkozásának azt tartaná, ha a magyar történelemből egy pár lapot kitéphetne és azzal bocsánatot kérhetne az apja bűneiért és egy államtitkár, kinek egyéb törekvése és egyéb ambíciója nincs, minthogy származásának hibáit a most uralmon levő elemekkel elfeledtesse, (Taps.) mondom, ezek kiadtak egy rendeletet anélkül, hogy Magyarországon a kivételes állapotokat kimondották volna, amely rendeletez hasonlóknak nincsenek és nem találhatóak abban a kivételes törvényhozásban, amelylyel Németországban 1878-tól 1890 ig a szocialistákat üldözték.

De, igen t. pártgyűlés, ez nem az egyetlen jelenség. Tegnap este a vallásnak, a jó erkölcsöknek, a közéleti tisztaságnak nevében Magyarország volt igazságügyminisztere, – akinek egyébként a bordélyházakkal való kapcsolatai igen közismertek –, kijelentette, hogy a tegnapi napon megünnepelte Magyarország törvényhozása az uszító, a munkáltató szervezetekkel, az építő iparosok szervezetével való eljegyzését.

Igen t. pártgyűlés! Ezek az események, amelyek előttünk lejátszódtak, megmutattak azt, hogy honnan erednek a magyar politikai közéletnek, a ma uralkodó társadalomnak igazi hajtóerői, igazi törekvései és ezeknek tetejében ezek előtt megjelent egy választójogi törvényjavaslat, amelyhez fog-

hatót egyetlen művelt, de sőt a műveletlen balkán népek törvényhozásai sem ismernek: megjelent egy törvényjavaslat, amelyiknek minden intézkedése, *minden sora a legsúlyosabb provokálása mindazoknak az elemeknek az országban, amelyeknek érdekük és kötelességük az ország demokratizálásán dolgozni.* Ilyen súlyos időkben, amikor egy példátlan politikai üldözés összetalálkozik egy súlyos gazdasági krízisnek a munkásosztályt leg-súlyosabban érintő életfeltételeiben megtámadó következményeivel, amikor ott állunk' hogy fel kell vennünk – akár akarjuk, akár nem – a küzdelmet Magyarország népének jövő életviszonyaiért, az élet feltételeinek lehetőségéért, ebben a komoly és súlyos történelmi pillanatban ült össze ez a rendkívüli pártgyűlés, amely elé a pártvezetőség megbízásából van szerencsém a következő határozati javaslatot előterjeszteni. (Olvassa):

A magyarországi szociáldemokrata párt-nak 1908 december hó 6-án megtartott rendkívüli pártgyűlése Magyarország ösz-szes elnyomott néposztályainak nevében megállapítja, hogy mindazon tényezők, amelyek kötelezettséget vállaltak az áltá-lános, egyenlő, titkos választójog meg-alkotására: szöszegést követtek el, amidőn az ígért törvény helyett olyant készítettek,

illetőleg olyanhoz járultak hozzá, amely se nem általános, se nem egyenlő, se nem titkos, amely a nép mai jogfosztottságát mindenben fentartja, sőt azzal az alávaló furfanggal és gúnnyal tetézi, hogy lát-szatra jogot ad a népnek, annak értékét azonban a többes szavazatokkal és a nyílt szavazással semmivé teszi. Megállapítja a pártgyűlés, hogy ezen szégyenletes, a népet nemcsak jogától megfosztó, de őt megalázni is akaró törvényjavaslatnak, amelynek nemcsak főelvei, hanem részletei is csak a jogfosztást szolgálják, a tervezése és lehetővé tétele csak az illető tényezők teljes politikai becstelensége mellett volt lehetséges.

A pártgyűlés megbélyegezván azt a sokszoros szédelgést, a népnek azt a megcsalását és cserbenhagyását, amelynek a kormány választójogi tervezete létrejöttét köszönheti, kimondja, hogy ezt az új törvényt rosszabbnak, károsabbnak ítéli még az eddiginél is s ezért az öntudatos proletárság kötelességévé teszi e javaslat ellen való legmesszebbmenő, a legélesebb fegyverekkel megvívandó harcot. Ennek megfelelően kimondja a pártgyűlés, hogy Magyarország szervezett proletárságának kötelessége a javaslat mai formában való törvényerőre emelkedő-

sének meggátlására a képviselőházi tárgyalásnak egy alkalmas pillanatában, vagy kül- vagy belpolitikai szempontból egyébként alkalmas és kedvező pillanatban megvalósítani a politikai tömegsztrájkot. (Éljenzés.) Ennek végrehajtásával a pártgyűlés a pártvezetőséget bízza meg, amelynek kötelességévé teszi, hogy agitációjával haladéktalanul készítse elő erre a küzdelemre a tömegeket, kötelességévé teszi, hogy a harc összes előfeltételeit megteremtse, a kivitel összes módozatait és részleteit megállapítsa s egyúttal felhatalmazza a pártvezetőséget arra, hogy a tömegsztrájk megkezdésének időpontját megállapítsa – egyben szigorú kötelességévé teszi minden öntudatos proletárnak, hogy a harc sikere és pártunk lobogójának becsülete érdekében egész erejüknek és képességüknek latbavetésével álljanak az ügy szolgálatába s a pártvezetőség áldozatkész, habozás nélküli támogatásával és követésével diadalmasszá tegyék a népjog ügyét. (Hosszas éljenzés és taps.)

T. pártgyűlés! Ez a javaslat, mit a pártgyűlés elé terjeszt a pártvezetőség és amelynek elfogadását kéri, lebonyolítása egy olyan örökségnek, egy olyan ügynek, amelynek szálai és keletkezése egy régebbi időpontba

nyúlik vissza. Más politikai és más gazdasági viszonyok között indult meg és lett nagy mértékben aktuálissá az általános, titkos, egyenlő, községenként és közvetlenül gyakorlandó választójogért való harc, mint amely politikai és gazdasági viszonyok között ma élünk. De az a történelmi tény, azok az erők, amelyek ezt a kérdést a politikai élet középpontjába tolták, azok az erők és azok az érdekek, amelyek Magyarország munkásságát és annak legöntudatosabb, legharcrakészebb rétegét, a magyarországi szociáldemokrata pártot arra kényszerítették, hogy teljes erejével, gazdasági és politikai szervezeteinek minden erélyével résztvegyen ebben a küzdelemben és iparkodjék azt valamiféle módon lehetőleg sikeresen döntőre vinni: ezek az erők, ezek az okok, ezek a kényszerek és kötelességek még ma is megvannak.

Eltársaim! Akkor, amikor az általános választójogért folyó harcnak legutóbbi fázisa megindult, Magyarország kormánzata és annak uralkodó osztályai nem voltak még kizárólag azoknak a társadalmi rétegeknek a kezében, amelyeknek kezében ma vannak. Annak a politikai küzdelemnek, amelyet a nemzeti küzdelem néven neveznek, egyetlen eredménye az lett, hogy míg régebben, ezen küzdelem előtt, a politikai

hatalom gyakorlását a földbirtokos nemes-ség megosztotta részben az iparral és ke-reskedelemmel foglalkozó burzsoáziának bizonyos rétegeivel, *addig e küzdelem nyomán bekövetkezett az a fejlődés, hogy a poli-tikai hatalom birtokát ma tisztán és kizárólag a magyar földbirtokosságnak kategóriái fog-lalták el,* tehát egy olyan társadalmi osztály és társadalmi érdek, melyeknek a magyar-oroszági feudalizmus konzerválása legfonto-sabb kötelessége és amelyik most a feudális érdeket csak úgy tudja megvédeni, hogyha még kíméletlenebbül és még erőszakosab-ban, még legkiismeretlenebbül összetiporja minden vele szembenálló néprétegnek és elsősorban Magyarország ipari és földművelő munkásságának minden mozgalmát és min-den érdekét, mint ahogy valaha letiporták. Ha volt okunk, ha volt érdekünk három-négy esztendővel ezelőtt harcba szólítani a magyar munkásságot az uralkodó osztályok hatalmának megtörésére, a demokrácia ki-vívására, akkor ma, amikor a feudális fő-nemesség és klerikalizmus féktelenül, kor-látlanul, úgy, amint talán a magyar törté-nelemben példa még nem volt rá, uralkodik ebben az országban, akkor, mikor valóságos rémuralmat teremtett itt minden más érdek eltörlésével és összetiprásával, akkor ebben a pillanatban még sokkal nagyobb és fon-

tosabb érdekeink vannak, bogy ezt az ügyet dülőre vihessük és befejezhessük.

T. pártgyűlés! Ha megakarjuk érteni azt az akciót, melyre a magyar proletariátusnak készen kell lennie, akkor röviden visszapillantást kell vetni arra az osztálytagozódásra, mely Magyarországon a politikai hatalom gyakorlását meghatározza.

Magyarországon az arisztokrácia *világi és egyházi* formájában, a nagy földbirtok akár a papok, akár pedig a mágnások kezében van, a politikai és társadalmi életben a legerősebb hatalom. Bernáth István adatai szerint a megművelt földnek 39,1%-a esik ezer holdnál nagyobb birtokokra. Egy hitbizomány átlagos területe Ausztriában 3905, Poroszországban 5578, Magyarországon 14790 hektár. Mindazok a társadalmi osztályok, melyek a hatalomban részesülnek, az ő jóvoltából kapják a hatalom egy részét. Mint a külföldön a nagyipari burzsoázia, melynek vállalataiban való lefoglaltsága vagy henyélése miatt nincs ideje az államhatalom gyakorlására, hanem erre a célra alkalmas bürokráciát – más társadalmi osztályok embereiből – teremt meg, ugyanolyan kapcsolat van Magyarországon is a nagybirtokosság és a dzsentriosztály között. Az arisztokrácia uralkodik ugyan az országban, de nem kormányoz, a kormányhatalmat meg-

osztja a különféle társadalmi osztályokkal, megosztja ezt a hatalmat elsősorban azért, hogy ő uralkodhassék, hogy ezt a hatalmat semmiféle befolyás ne érinthesse. *Megosztja ezt elsősorban a dzsentrivel, a vármegyei közigazgatásnak és a nagyobb zsákmányolásra alkalmas adó állami hivataloknak kiosztásával egyrészt, ami kiderül abból, hogy a magasabb I-VII. fizetési osztályokba tartozó, túlnyomóan a dzsentriből kikerülő állami tisztviselők száma 1630-ról (1904-ben) 3839-re emelkedett 1908-ban. Az összes állami állások száma ugyanezen időben 226.401-ről 271.429-re emelkedett. Másrészt azért, hogy a dzsentrit, kinek földbirtokát és ebből eredő szociális állását a modern gazdasági fejlődés tönkretette, adóságokkal annyira elárasztotta, úgy hogy a magyar földbirtokot Fellner Frigyes számításai szerint 4111 millió korona adósság terheli, a parlamenti hatalom birtokában lévő arisztokrácia középzemből tehermentesíti. Ennek közérthető példája, hogy az 1909. évi költségvetésben egy százmilliós összeg első részlete gyanánt egy tízmilliós tétel van beillesztve a dzsentribirtok parcellázásának elősegítésére. Ez, t. pártgyűlés, annyit jelent, hogy az a dzsentri, aki eddig is évenként keresztül csak azzal tudta birtokait megmenteni a csódtól, hogy a nagybirtok*

által Amerikába kivándorlásra kényszerítőit emberek pénze ide visszajött és ezeknek a dzsentriség birtokainak egyik felét mesés áron eladta, holdanként 2-3000 koronáért, – most, hogy másik felét, a rosszabbat, azt, amelyik még a földéhes parasztnak sem kell, tehermentesítse, ezt a parlament százmillió koronájával fogja a munkásnép bőrére és adójából megvásárolni. A *magyar földbirtokpolitikának és a közhivataloknak* a dzsentrik számára való kiszolgáltatása, egyike a legerősebb eszközöknek, melylyel az arisztokrácia saját uralkodó hatalmának gyakorlását a dzsentrire átruházza és ezekkel az eszközökkel biztosítja, hogy ez a hatalom az ő érdekében gyakoroltassék.

Azonban akármennyire visszamaradott' és fejletlen ország vagyunk is, akármennyire legkezdetén is vagyunk még a kapitalista fejlődésnek, mely a modern magyar ipart, modern proletariátust, burzsoáziát és vele a modern Magyarországot fogja megteremteni európai értelemben, mondom bárminő kevés itt Magyarországon az ipar, ez az ipar máris teremtett egy burzsoáosztályt, melynek érdekeit, törekvéseit a nagy földbirtoknak tekintetbe kell vennie, ki kell elégítenie. És amint, igen tisztelt elvtársaim, a dzsentrit a nagy földbirtokosság a földbirtokpolitikával és a köztisztviselői állások-

kal kenyerezi le, azonképpen van két fegyvere a magyar arisztokráciának, amelyekkel az ipari burzsoáziát fűzi maga mellé. Ezek közül az egyik az, hogy az elsikkasztott és agrárius érdekeket sértő önálló vámterület és vámvédelem helyett, amely hatalmas ipart tudna teremteni, odaállította a nagybirtok kormánya az *iparnak a szubvenciókkal való fejlesztését* és támogatását. 1908 október 1-ig 34 millió korona államszegély volt lekötve gyáripari szubvenciókra. Azt a célt szolgálja elsősorban ezzel, hogy az iparososztályok, amelyeknek esetleg ellentétes érdekeik lehetnek, mint a nagybirtokososztályoknak, a szubvencióknak, a gyár-fentartásoknak lehetőségével odaláncoltassanak ahoz az agráruralomhoz, hogy az a burzsoázia ne legyen képes egyéb akciókat is kifejthetni, mint a minő politikai és társadalmi akciók a nagybirtokosság érdekében vannak és hogy a nagyipar fejlődése azokra az üzemekre szoríttassék, amely üzemek legkevésbé sértik és vannak ellentétben a magyar arisztokráciának és a nagybirtoknak érdekeivel. Ez az egyik: a szubvenciók rendszere, amelylyel a burzsoáziát meg lehet láncolni; de van egy másik is és ez az *ipari munkáskérdésekben* folytatott politika.

Tisztelt elvtársaim! Állandóan észleljük, hogy egyrészt a kivándorlás, másrészt pedig

a faluból a városba való elvándorlás miatt a földművelés, a nagybirtok kellő és olcsó munkaerők hiányával van. Telesírták ennek panaszával az agráriusok az egész világot és az egész magyar sajtót. Már most avval, hogy az agráriusoknak parlamentje és az agrárius közigazgatás és a politikai szervezet a munkásosztálynak, az ipari munkásságnak szervezeteit tönkreteszi, azzal, hogy minden bérjavítási és munkabőr-redukálási tendenciát megfoszt erejétől és a hatás lehetőségétől, ezzel azt a szolgálatot teszik az agráriusok az iparosságnak, hogy a városokban leszorítják a munkabéreket. De ezzel azt a szolgálatot teszik önmaguknak is, hogy megszüntetik azt a vonzóerőt, ami a városokba bevonja a faluról a munkásságot. Ez a két szál, *a szubvenciók iparpolitika*, másrészt munkásszervezeteknek tönkretévése a célból, hogy a munkabérek lenyomassanak és hogy az ipari és mezőgazdasági nagyüzem olcsó munkaerőkhöz juthasson, ez a két szál az, amelylyel a nagyipari burzsoáziát, olyat, aminő ebben az országban kifejlődött, a nagyföldbirtokok szolgálatába kényszerít a mai társadalmi rend. Ami egyéb burzsoáosztály ebben az országban van, az úgynevezett *szabadfoglalkozások*, az értelmiségek, a hivatalnokosztály, ezek mind nagy mértékben, a leg-

különbözőbb kapcsolatoknak lánczaival függenek ettől a nagybirtokos uralomtól úgy, hogy ha azok saját érdekeiket esetleg felismerik is, gazdasági és politikai függőségüknek számtalan kapcsánál és láncánál fogva azoknak érdekében megfelelően cselekedni nem bírnak.

Ezek, igen tisztelt pártgyűlés, az uralkodó társadalom különböző rétegeinek az érdekei, a gazdasági helyzete és ebből folyik az ő politikájuk, ebből folyik az ő törekvésük. És az egész osztályuralmuknak az igazi központi idegrendszere, az a nagy góc, ahonnan ők a cselekvéshez erőt vesznek, az a centrum, ahonnan ez az energia kifolyik, amelylyel lehetővé teszik azt, hogy mindezeket az osztályokat a nagybirtok érdekében kielégíthessék, még pedig kielégíthessék minden egyes esetben az ország munkálkodó népének rovására, az ő bőrére, ez a centrum: a képviselőház. Ez mutatja meg azt a jelentőséget, azt a fontosságot, amit a parlamentnek mai összealkotása az uralkodó társadalomra nézve gyakorol és ez érteti meg egyúttal azt a makacsságot, azt az erő kifejtést, amelylyel ők parlamentjüket védik. Ez az osztálytagozódás egyúttal jelenti azt a kényszert, ebből áll elő egyúttal az a helyzet Magyarország munkálkodó néposztályai számára, még pedig az ipari és

mezőgazdasági munkásságra egyaránt, hogy ezzel a parlamenttel szakítson, hogy ennek a képviselőháznak és ennek az uralkodó hatalomnak a helyére egy olyant állítson, amely Magyarország munkálkodó népei érdekeinek inkább megfelel és melyik Magyarországot rávezeti arra az útra, amelyiken minden európai államnak haladnia kell, hogyha megakar állni a mai viszonyok között: *a kapitalisztikus fejlődésnek, az iparosodásnak útjára.*

Igen tisztelt elvtársaim! Az a harc, amelyet Magyarország munkássága a választójogért folytat, nem azt jelenti és nem azért folyik, hogy ez vagy az a párt mandátumokat kapjon, nem azért folyik, hogy a képviselőházba más egyének, más emberek jussanak be, mint akik ma ott vannak, nem azért, hogy a munkásoknak szavazatuk legyen. Ennek a harcnak az igazi betéte az, hogy *Magyarországot rá kell tereelnünk bárminő eszközökkel arra az útra, amelyik Magyarországot feudális államból kapitalisztikus állammá alakítja át.*

Eltársaim! Minden országban megvolt és megvan ez a szükséglet, mely ország földrajzi helyzeténél fogva be van kapcsolva az európai gazdasági életbe. Azonban Magyarországra nézve a kényszer még sokkal erősebb, mert a mi sajátos fejlődésünk

és egy kapitalista állammal, Ausztriával való kapcsolatnál fogva az a sajtóságos helyzet állott elő, hogy Magyarország, mely noha termelésre nézve egy feudális, agrár állam, viseli mindazokat a terheket, mindazokat a súlyos terheket, amelyek viselésére csak kapitalisztikus államokban van meg a népnek a teherviselő képessége. Magyarországon 1000 kereső közül 586 foglalkozik mezőgazdasággal, Ausztriában 559. Magyarországon 1000 kereső munkás közül 126 foglalkozik iparral, Ausztriában 216.

Magyarországon egy-egy lakosra esik 282 K államadósság, Ausztriában 151 K. Magyarországon egy-egy lakosra esik 9 K militarisztikus teher, Németországban 18 K. De ezzel szemben egy-egy lakosra esik Magyarországon 185 K évi jövedelem, Németországban 693 K.

Igen tisztelt elvtársaim! Magyarország ma alapjában véve ugyanazokat a közterheket – hadsereg, bürokrácia, diplomáciai testület és a modern kapitalista államok számos más szervének eltartása költségeit – viseli, mint Ausztria. Mikor ő, a gyarmati állapotban tartott állam, kénytelen az államnak olyan külsőségeit eltartani, melyek csak kapitalista államokban fejlődnek ki, mert *ezek eltartására csak az ipari fejlődésből elő-*

álló nagyobb gazdasági erő képes. Amikor minékünk, Magyarország népének, egy olyan hadsereget kell el tartanunk, mely a kapitalista államok érdekeit védelmezi, amikor itt egy bürokrácia fejlődik ki, amilyenre kapitalista államokban van szükség, akkor nem állanak elő azzal, hogy Magyarország nem elég érett azoknak az intézményeknek a befogadására, amelyek a nyugateurópai államokban vannak. De amikor azt követeljük, hogy adjanak olyan jogot, melylyel olyan állapotot idézhessünk elő az országban, amely mellett az előálló terheket a nép összerokadás nélkül, ellenkezőleg, életfeltételeinek javulásával viselheti, akkor előállnak azzal, hogy erre még nem elég érett az ország népe. Nos, mi azt mondjuk, hogy ha egy kapitalista államban kifejlett militarizmusra *elég érett Magyarország, akkor elég érett azon választójogra is, mely politikai kifejezője a kapitalista államoknak;* akkor elég érett egy olyan választójogra, amely elég erős és alkalmas lesz arra, hogy az ország politikai fejlődését olyan értelemben alakítsa át, *hogy ha a nyugati államok terheit viseli, akkor legyen meg az ország népének a megfelelő kereseti forrása is.*

De, igen tisztelt pártgyűlés, nemcsak az ország szervezetében látjuk nyomait ennek a helyzetnek, hogy a fejlett kapitalisztikus

államok külső fegyverzetében jelenik meg anélkül, hogy a belső viszonyok ezzel összhangban lennének, de egész politikai és közgazdasági életünk magán hordja ezt a bélyeget. Az uralkodó társadalmi osztálynak a szervezete, **az uralkodó osztálynak a politikája olyan, mint hogy ha mi egy kifejlődött kapitalista állam volnánk; a népnek kereseti viszonyai, politikai és gazdasági élete pedig úgy folyik itt le, mintha csak a XII-XIV. században élnénk.** (Úgy van.)

Elvtársaim! Pár példa vitássá teszi ezeket. Ma a legújabb és legdivatosabb jelszó, amely a parlamentben és a magyar politikában hangzik: a konzervativizmus, a junkerpolit'ika jelszava. Ezek a mi magyar junkereink épp olyan kíméletlenek, épp oly durvák, sőt talán még durvábbak, mint azok a porosz junkerek, akiktől ezt eltanulták. Csakhogy elfelejtik azt, hogy ennek a junkerpolitikának nálunk nincs meg az az előzménye, amely megvolt Németországban. Ott előbb hatalmas ipari fejlődés, magas vámvédelem, a francia háborúban szerzett milliárdok ipart fejlesztettek és mikor ez az ipari fejlődés ott végbement, akkor állott elő a junkerpolitika, egy brutális politika, mely az agrárérdekeket védelmezte meg. Minálunk

azonban ipari fejlődés, ipari védőpolitika, olyan, amely a mezőgazdaságot megrendítette volna, ilyen nincs, ellenben a junkereknek ez a védelmi politikája itt ül már a nyakunkon minden kíméletlenségében és zsarolásában.

Elváltársaim! Más tereken is ugyanazt a politikát látjuk. Például Németországban 1890-ben megalakult a katolikus népszövetség, amelynek másolatát ez évben kaptuk meg mi. Igen, de Németországban akkor alakult meg ez a katolikus népszövetség, amikor a szociáldemokráciának volt ereje a világ legerősebb politikai hatalmát, a német kormányt arra kényszeríteni, hogy a szocialistaellenes törvényt vonja vissza. Megalakult Németországban ez a népszövetség akkor, amikor a szociáldemokrata párt a választásoknál majdnem két millió szavazatot kapott. Akkor mondotta a klerikalizmus a polgári társadalomnak: jöjjetek, mi megfogunk menteni titeket az ellenséggel szemben. Nálunk azonban még nagyon fejletlen állapotban van a szocializmus éppen az ipar fejletlensége folytán, mégis itt van a junkerpolitika, itt van a klerikalizmus harci szervezete, amely megakarja védelmezni azzal a szocializmussal szemben, amely még ma a burzsoáziával szemben is az ő érdekeit képviseli, ennek az országnak

munkáltató rétegeit. De még egy másik példát akarok erre nézve mutatni, hogy lássák, milyen rendkívüli súlyos és egészen kivételes állapotok között kell küzdenie Magyarországának.

Aki csak egy kicsit ismeri az európai demokráciának a küzdelmeit és harcait, aki tudja azt, hogy minő társadalmi osztályok voltak azok, amelyek Európaszerte a demokrácia ügyét előrevitték, annak tudnia kell azt, hogy ennek legerősebb előmozdítója *minden országban* a **kispolgárság** **kisiparosok** és **kiskereskedők** **osztálya**, ez az egész flottáns bizonytalan réteg, amelyik a proletariátus és a burzsoázia életfeltételeinek határszélén mozog. Ez volt az, amelyik az Ő elégedetlenségével minden országban a demokrácia élén állott. Az 1789-iki francia forradalomban, csak úgy, mint az 1848-ikiban a német forradalomban 1848-ban, vagy az 1848-iki osztrák forradalomban. Mindenütt a kispolgárság volt az, amelyik a demokrácia érdekében harcolt, amelyik előrehajtó serege volt ennek a demokráciának és amelynek erejével lehetett ezt a polgári társadalomban sikerre vinni. Nálunk a sajtóságom fejlődés folytán *ez a kispolgárság éppen a legelmárádottabb, a legreakciósabb, a legdemokrataellenesebb rétege az országnak, mert sikerült*

az agrárius, klerikális szervezetnek ezzel a kispolgársággal *elhitetni azt, hogy az ő ellenségei balfelé vannak*, hogy a munkásságnak mozgalmi azok, amelyek őt tönkreteszik, holott alapjában véve az agráruralom és a nagyipar az, amely tönkreteszi őket. És nem elég, hogy ez az agráruralom, ez a nagyipar az ő fejlődésének, gazdasági életének a törvényeivel ezt a kisipart, a kisiparnak megélhetési feltételeit ennyire megnehezíti, ezenfelül még elköveti vele szemben azt a hibát is, hogy elhitei és eltudta vele hitetni, hogy a demokrácia, hogy az általános választójog, hogy Magyarország munkássága megrontója a kispolgári érdekeknek, és így azt látlak, hogy a kispolgárság is egész erejével *ma, a még ki nem fejlődött demokrácia idején*, Magyarországon ott áll, ahova mindezekben a nyugateurópai államokban a kispolgárság akkor jutott el, *amikor a demokrácia már ki volt víva és amikor* a munkásságnak és a kispolgárságnak érdekei között az ellentétek valóban kialakultak.

Ezek a példák, igen tisztelt pártgyűlés, megmutatják azt, hogy minálunk, Magyarországon, az összes politikai harcok rendkívül kiélezett formában folynak le, ezek megmutatják, hogy az állam berendezése és társadalmi viszonyaink és politikai életünk

egyaránt egy nagy belső betegségben szenvednek, abban, hogy *külsőleg mi fejlett nyugateurópai kapitalisztikus állam vagyunk, holott az ország életfunkciói, a gazdasági élet, amely az igazi meghatározója, az igazi lényege minden országnak és ennek az országnak is, középkori állapotban maradt.* És mi olyan viszonyok között élünk, mintha a XIII. századbeli a földművelőknek nagy *had-seregeket kellett volna eltartaniok.* Ez olyan állapot, amelyiknek tűrhetetlen voltát, súlyosságát Magyarország munkálkodó népe érzi meg a legjobban, mert mindezeknek az állapotoknak a következményeit, az ily különös viszonyoknak a költségeit Magyarország munkálkodó népe fizeti meg. Ő az a rezervoár, amelyből mindezeknek a szomjasaknak inni adnak. A magyar munkássággal fizettetik meg a dzsentrinek azt a fizetését, amit a közhivatalokban kap, a magyar munkássággal fizettetik meg azt a pénzt, amit a dzsentri földbirtokának tehermentesítésére kap, vele fizettetik meg a nagyiparnak jutó szubvenciókat és vele fizettetik meg munkabérek csökkentésével, vagy azokkal a nagy harcokkal, amelyeket ezen tendenciák ellen vívnia kell, hogy a földbirtok és a nagyipar alacsony bérekhez jusson és a magyar munkásság életfeltételeinek folytonos lenyomásával, a hatósági

és társadalmi terrornak száz és százféle módjával fizettetik meg ezek az uralkodó osztályok azt a politikát, *amely ilyen módon európai módszerekkel ázsiai tartalmat fődöz* (Tetszés.), azt a politikát, amely mellett Magyarország munkássága sem szociális, sem politikai, sem gazdasági téren felemelkedni nem tud és amelyekkel szemben fel kell emelnie a társadalmi tények ismerete és a fejlődés irányainak felismerése kapcsán tiltakozó szavát és meg kell mondania, *hogy így ebben az országban a munkálkodó népnek élnie nem lehet többé*, hogy ezt az országot *gyökerestől*, gazdasági és társadalmi struktúrájával *át kell alakítani*: hogyha már itt vannak nekünk azok a bajok, azok a fogyatkozások, *amelyek a kapitalisztikus állammal együtt járnak*, **akkor adják meg azokat a jogokat, amely jogok mellett a népnek ezeket a terheket elviselnie lehetséges.** (Hosszas taps.)

Tisztelt elvtársaim! Ebbe a gazdasági és politikai helyzetbe kell már most nekünk a *választójogért való harcot*, amely Magyarország politikai demokráciájának és ennek megfelelőleg gazdasági átalakításának egyik fegyvere és eszköze, beilleszteni. A mi számunkra, tisztelt pártgyűlés, ennek a harcnak kétféle megoldása lehet és ezzel a kétféle megoldással szembe kell néznünk. Mi

nekünk vagy át kell alakulnunk egy kapitalisztikus állammá, egy olyan állammá, amelynek kereseti viszonyaiban, gazdasági struktúrájában megvan a lehetőség ezeknek a terheknek elviselésére. Más út számunkra nincs, mert nem tudjuk visszafejlesztani az osztrák kapitalisztikus erőket, nem tudjuk visszaszorítani azokat az okokat, amelyek ezeket a kapitalisztikus szerveket kifejlesztették. Ha számolunk a lehetőségekkel, ha tekintetbe vesszük a saját viszonyainkat, akkor azt mondhatjuk, hogy nekünk, egy agrár államnak, nincs szükségünk egy militarisztikus, kapitalista hadseregre; de nagyon jól tudjuk, hogy a dinasztianak és Ausztriának hatalma akkora, hogy ezt nem vagyunk képesek kivívni. A mi számunkra tehát nincs más út, mint azt mondani, hogy vagy leszünk önállóan, innen belülről egy kapitalisztikus és demokratikus állam, felállítjuk és megszerezünk az önálló államnak minden attribútumát, de elsősorban a gazdaságiakat, mert a gazdasági erőkből fejlődik az ország, vagy pedig azt mondjuk, hogy *az önállóságnak az a formája, melylyel most itt rendelkezünk, amely annyit jelent számunkra, hogy egy másik kapitalista állam kizsákmányolt tagja vagyunk és kapitalisztikus terheket kell viselnünk, anélkül, hogy élveznők a nagyobb fejlődő-*

döntséggel járó jogokat, egy ilyen önállóság nem kell nekünk. (Úgy van, úgy van! Taps.)

Tisztán és világosan áll a politikai és gazdasági helyzet előttünk, hogy vagy lesz ez az állam egy önálló, független állam, de valóban független, a népnek független állama és nem **az őrszem-függetlenség állama, vagy pedig menjünk be oda, ahol már megvan a kapitalista állam.** (Hosszas taps.)

Elvitársaim, milyen ma a helyzet? A helyzet a mi számunkra ma az, hogy mi most egy kapitalista állammal kapcsolatban vagyunk, fizetnünk kell nagy gazdasági terheket, viselnünk kell egy hadsereg kitartásának költségeit, ellenben mindazokból a javakból, amelyekben a másik állam népe részesül, Magyarország népe ki van zárva. Vajjon minő biztosítéka a magyar állam függetlenségének az, vajjon milyen érzéssel kell a népnek ezen állam függetlensége iránt viseltetnie, ha egy határszéli városban az emberek, a munkások, ha *gyülekezni* akarnak, akkor át kell menniök egy másik állam területére? (Felkiáltások: Gyalázat!) Elvtársaim, minő biztosítéka egy állam függetlenségének az, hogy amikor az állami akarat megnyilvánulásának ideje eljön, akkor két határszéli városban, melyek föld-

rajzi szempontból csaknem összenőttek, az egyik oldalon ott van a munkás, akinek azt mondják, hogy *te harmadrendű* ember vagy, a másik oldalon pedig azt mondják, te szabad ember vagy? Minő biztosítéka a függetlenségnek az, minő érzéseket fog Magyarország munkásságában a magyar állam függetlenségének gondolata kelteni, mikor azt látjuk, hogy Magyarországon az 1909-ik évi költségvetésbe bevesznek 100 millió koronát az **állami dzsentrizmusra**, Ausztriában pedig bevesznek ugyanabban az esztendőben 120 millió koronát az állami *munkásbiztosításra*! (Úgy van!) Elvtársaim! Minő biztosítéka egy állam függetlenségének az, hogy az ország népe kénytelen látni, hogy Ausztriában leszállítják a *fogyasztási adókat*, nálunk pedig felemelik azokat? (Úgy van!) Elvtársaim, nem gondolják ezek az urak, hogy egy másik példát mondjak, mikor ott a *munkások egyetemesi és gyülekezési jogát*, a vasúti munkásokét is tiszteletben tartják, itt pedig a legbrutálisabb, legázsiaibb módon lábbal tiporják; nem gondolják ezek az urak, kik a haza, a függetlenség, a nemzeti eszme nevével feküsznek le és kelnek fel (Zaj.), nem gondolják meg azt, hogy ez egy nagyon veszedelmes, az ő részükről hazaáruló politika? (Úgy van, úgy van!) S veszedelmes

dolog azt az általános meggyőződést kelteniük Magyarországon proletariátusában, az ország munkálkodó polgárságában, hogy az *állam, függetlensége órájuk nézve csak nagyobb szolgágot és nagyobb szegénységet jelent.* (Úgy van! Taps.) És, elvtársaim, amikor mi, kik ezzel szemben azt mondjuk, hogy kevés az is, amit a munkálkodó nép Ausztriában kap, de ez a minimum, mert ugyanazokat a terheket viseljük, mint ők és azt mondjuk, hogy azt akarjuk és követeljük, hogyha olyan terheket raknak reánk, mint órájuk, akkor adják meg azokat a jogokat is, melyekben ők részesülnek, mondom, mikor mi ilyen tendenciával küzdünk, akkor **mi vagyunk azok, akik Magyarország igazi állami függetlenségének, önállóságának és minden jó és nemes érdekének szolgálatunk, (úgy van! Taps és éljenzés.)**

Hát elvtársaim, ez az a dilemma, amely elé – nem mi lelketlen izgatók, hanem a gazdasági viszonyok, az ország gazdasági fejlődése – odaállítják az uralkodó osztályokat és akkor, amikor ezzel szemben önző osztályérdekből, egy olyan politikából, melynek a történelmi fejlődés jogos szükségletei iránt semmi érvéke nincs, mikor ők egy ilyen politikára felrakják a korona gyanánt ezt a választójogot, amely letöri és összezúzza,

érvényesüléshez jutni nem engedi azokat az erőket, melyek Magyarországból egy **kapitalista, tehát független** államot csinálnának, akkor **ezek az urak a hazárdulók**, ezek azok, akik nem tudják a saját kicsinyes osztályérdekeiket a nép igazi érdekeitől megkülönböztetni és ezek lesznek azok, akiknek a történelem előtt a felelőséget viselniök kell (Úgy van!) azért, ha *Magyarország is arra a sorsra jutna, amelyre Lengyelország, ahol éppen ilyen gyalázatos, lelkiismeretlen schlachta ült az ország népének a nyakán.* (Hosszas taps.)

Tisztelt pártgyűlés! Nekem az a meggyőződésem, hogy minden gondolkodó munkás tisztában van azzal és érzi azt – aminthogy ők is érzik –, hogy így nem mehet tovább. Ezt az uralmat vagy csak újabb bilincsekkel, szuronnyal, börtönnel lehet megtámogatni, vagy össze fog dőlni saját súlya alatt, ha nem ma, hát holnap. Most itt is az a helyzet, amelyről Lassalle 1862-ben beszélt: „Odajutottunk, hogy a forradalom el fog jönni, csak az a kérdés, honnan fog jönni. Hogy vajjon lesz-e az uralkodó osztálynak elég bölcsességük és erejük, hogy felülről vezessék be idejekorán és akkor jönni fog a törvényességnek minden áldásával és minden békéjével. Vagy pedig

jönni fog alulról, az erőszaknak minden konvulziójával, vadul lobogó fürtökkel a fején és ércszandálokkal a sarkán. (Hosszas lelkes éljenzés és taps.) És elvtársaim, amint mi előbb, amikor így odaállítottuk a Groszösterreichnak és Magyarország függetlenségnek problémáját, mint ahogy odaállítottuk, mi voltunk a hazaárulókkal szemben az igazi hazafiak, akkor mi, akik a törvényes alapnak *megszerzéséért küzdünk, mi vagyunk az igazi törvénytisztelők és ezek az urak az anarchisták.* (Taps.)

Ez ránk nézve a helyzet: Magyarország munkálkodó népe törvényes eszközökért és Magyarország függetlenségéért – ami értelmükben felfogott függetlenségéért – küzd. Ennek a harcnak nincs más eszköze, nincs más fegyvere, mint az általános választójog, a demokratikus jognak megszerzése. Ebben a helyzetben, melyet az úgynevezett nemzeti küzdelem rendkívül világosan exponált, amikor meglátszott, hogy ezek az uralkodó osztályok önmagukban semmiféle hatalommal nem bírnak; hogy abban a pillanatban, amint a fekete-sárga kardbojt és szurony elment a hátuk mellől, abban a pillanatban úgy összedől a parlamentjük, mint a kártyavár. Amikor kiderült, hogy az ő évezredes alkotmányuk legékesebb és leggyönyörűbb hajtását, a büszke parlamentet,

úgy fel lehet rúgni, mint egy hangyabolyt
 s hogy Fabricius ezredes erőszakos közbe-
 lépése annyi közérzést nem váltott ki az
 ország népében, mint amennyit egy háznak
 összedőlése kivált egy város közönségében;
 amikor ezeknek az uralkodó osztályoknak
 látniuk kellett ebben az úgynevezett
 nemzeti küzdelemben, hogy mit jelent az ő
 parlamentjük, hogy minő kevés hatalmuk
 van a dinasztíával és Ausztriával szemben,
 amikor a koalíció küzdelmének és a vezény-
 szó kérdésének elejtésével leszereltek:
 akkor mindenki azt gondolta, hogy ebből a
 nagy *politikai szemléleti oktatásból* megtanul-
 ták azt, hogy gyengék és erőtlenek
 Ausztriával és a dinasztíával szemlén. És azt
 gondolhatta az ember, hogy most lesz belá-
 tásuk így szólni önmagukhoz: Hát most
 álljatok a nép élére, legyen bennetek annyi
 történelmi érzék, tisztesség, mint aminő volt
 más népek uralkodó osztályaiban, amelyek
*mikor meggyőződtek arról, hogy csak erőszak-
 kal lehet kiváltságaikat fentartani, akkor
 azokról lemondottak.* Nem, tisztelt pártgyü-
 lés, ezek az uralkodó osztályok nem tanul-
 tak és nem felejtettek semmit, ezek ma is
 azok a brutális, szüklátóköri önző kizsák-
 mányolók, akik ezelőtt voltak. Ma sem kell
 a támasztók, amellyel az ország népe meg-
 támasztaná a parlamentet és megteremtene

egy igazi önálló és erőkifejtésre alkalmas képviselőházat, hanem ma is csak azok vannak a választói törvényjavaslattal, hogy egy olyan képviselőházat teremtsenek, amelyet megint az *első ideküldött Fabricius* úgy fel fog rúgni, mint egy kártyavárat.

Azonban *nem fogja felrúgni*, mert *ők soha többé a fekete-sárga kardbojttal összeütközésbe nem kerülnek*. Nem fogja felrúgni azért, mert az uralkodó osztályoknak ez a csúnya meghunyászkodása és a történelemben példátlanul álló viselkedése, amelyet itt Magyarországon tanúsítanak, már minden erőt, minden jelentőséget elvesz tőlük fölfelé; *ő tőlük senki sem fél már és ők nem fognak fölfelé többé senkivel harcolni*. Ezek Ausztriának és a dinasztianak érdekében mindent meg fognak és meg akarnak tenni. Ennek a belső érzésnek és tendenciának a kifejezése az a választójog, amelyet a parlament elé terjesztettek. **Ez nem egy harcra készen álló, nem a nemzeti önállóságnak, a gazdasági fejlődésnek alapját megteremteni akaró tendenciának a kifejezése**, hanem annak az akarásnak és szándéknak kifejezése, hogy itt minden maradjon úgy, amint eddig van, hogy az ország ne legyen egyéb, mint a *dzsentrinek, a mágnásoknak és papoknak vadászterülete* és hogy *ittén ne legyen annak, aki*

dolgozik, egyébben osztályrésze, mint a megvettetésben, megalázásban, eltiprásban és elnyomatásban. Ez a javaslat ennek az akaratnak és szándéknak a kifejezése.

Azonban beterveztése s a javaslat feltételeinek megszerzése nem ment könnyen és simán: nászajándékokat kellett osztogatni mielőtt lehetőségét megteremtették. Nászajándékot kapott Ausztria és a dinasztia, Boszniát és Hercegovinát. A néppárt is kap ajándékot. Ez a párt, melynek némi kifogásai vannak a javaslat ellen, meg fogja kapni a papok számára az új milliókat és autonómiát, amely a papi kézen álló javakat, azt a töménytelen birtokot, örök időkre ki akarja szolgáltatni a papoknak. (Zaj.) Mások is fognak nászajándékot kapni. A függetlenségi párt új őrszem-állásokat fog kapni a bankkérdésnek olyan értelmű megoldásával, hogy „a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon”. Mindenki fog kapni, *Magyarország munkálkodó népe is fog kapni egy nászajándékot*, mivel a szerencsés külpolitikai helyzet lehetővé tette azt, hogy a koalíció kizsarolja az osztrák császártól, mert eddig csak az osztrák császár áll az általános választójog alapján, hogy hozzájáruljon ahoz a javaslathoz. Ennek fejében, *munkástársaim, Magyarország népe is megkapja azt a nászajándékot, hogy elviheti bőrét*

a *bosznia-hercegovinai csatatérre.* (Úgy van.)
 Ő is meg fogja kapni azt a nászajándékot,
 hogy **pénz- és véráldozatot fizessen**
az uralkodó osztály hatalma meg-
erősítésének eme legújabb feltétele
érdekében.

Ez a javaslat, amelyre vonatkozólag a kormány ünnepélyesen adott ígérete – a nemzeti kaszinói becsület értelmében nem, de minden tisztességes ember felfogása értelmében – leköti őket arra, hogy igazán tisztességes, demokratikus választójogot csináljanak, ez a választójogi javaslat se nem demokratikus, se nem tisztességes; ennek rendelkezései, egyik a másik után csak arra valók, nem hogy jogot adjanak és bevigyék az embereket a politikai jogok gyakorlásába, hanem csak arra valók, hogy lehetetlenné tegyék minél több ember számára, megfosszanak ezen jogoktól minél több embert. Ezzel a javaslattal minél több polgárt ki akarnák rostálni a jogosultak sorából, ezzel akarják a búzát elválasztani a konkolytól és konkolynak tartják ők mindazokat, kiknek más érdekük van mint a grófoknak, papoknak és tőkepénzeseknek. A pluralitás, amely azt a feladatot akarja megoldani, hogy a számtan legelemibb szabályai ellenére *az egy több legyen mint kettő* s mely mesterséges úton *a kisebbséget többséggé akarja*

tenni és a szavazatoknak el akarja venni a hatását, csak arra való, hogy minél több embert kirekesszen e jog gyakorlásából. Akit a pluralitással nem lehet kirekeszteni a választójogból, ki fogja rekeszteni azáltal, hogy a *szavazás nyíltságának* felállításával csak a bátor és önfeláldozó emberek számára tartja fenn a szavazást úgy hogy becsületes dolog volna a javaslatához – amely azzal kezdődik, hogy szavazati joga lesz mindenkinek, aki írni és olvasni tud és 24 éves és állandó lakása van stb. – hozzávenni, „ezenkívül az oly bátor emberének, aki hajlandó szavazataért existenciáját kockára tenni.” (Úgy van.)

Azonkívül, elvtársaim, a javaslatnak azon rendelkezésével, hogy egyrészt az aktív, másrészt a passzív választójogból kizárja azokat, akik az állam vagy az *osztály ellen való izgatás* folytán bűnösök, oly *példátlan rendelkezést statuál, amelyre egyetlen európai állam törvénykönyvében sincs példa*. Ennek nem az az igazi célja, hogy X, vagy Y, akit ilyen bűnért büntettek, kirekesztessék, hanem az a célja, hogy az egész szociáldemokrata párt mozgalmát korrumpálja, kiirtson minden olyan törekvést, amely a magyar bíróságnak az izgatás paragrafusát olyan rugalmasan alkalmazó tehetsége mellett, esetleg kellemetlen volna. Ez nem egyes emberek

ellen irányul, hanem pártok ellen: minden olyan párt és mozgalom ellen, mely erős agitációval új viszonyokat akar az államban teremteni. Azonkívül az, hogy az izgatás miatt elítélteket meg kell fosztani a passzív választójogtól, egy olyan rendelkezés, amelynek a világ egyetlen államában sincs párja, aminthogy a nyílt szavazás is egy olyan rendelkezés, amilyent a *polgári becsületnek* csak abban a két államában használnak, Magyarországon és Dániában, ahol az egyikben Polónyi, egy bordélyházi fiskális, a másikban pedig Alberti, egy sikkasztó és rabló ült az igazságügy-miniszteri székekben. Nincs párja továbbá azon választói eljárásnak sem, mely a törvény annyira zavaros rendelkezéseiben oly mélyen el voltna rejtve. Csak két dolgot akarok kiemelni a választási eljárásból.

Azt, hogy kinek van választójoga, vagy kinek nincs, pozitív, konkrét adatok nyomán kell megállapítani; ezzel szemben ez a javaslat azt mondja, hogy arról, hogy valamely ember elérte-e azt a kort, mely szükséges a választójog gyakorlásához, az összeíró bizottság *közvetlen szemlélet* alapján határozhatja meg. Tehát meg fogják tapogatni az embereket azért, hogy megállapítsák, elérték-e a rendes életkort. Nincs egyetlen állam, ahol a választók összeírása ne hiva-

talból történjék. Ezzel szemben ez a javaslat jelentkezőt követel meg és az egész választási eljárás, a szavazók egész összeírása, végül a törvényjavaslat indokolása arra épül fel, hogy a szavazó bizottság arról, hogy kik lesznek választók, vagy nem, *általános benyomás alapján szabadon fog* határozni. Hogy mit jelent a mai szolgabírói uralom mellett ez, hogy szabadon fogják meghatározni, arról itt beszólni fölösleges.

Már most, tisztelt elvtársaim, mindezek a rendelkezések világosan mutatják és bizonyítják, hogy ennek a javaslatnak minden intézkedése odairányul, hogy a *munkásságot és a munkálkodó népet kirekessze a politikai jogoknak a gyakorlásából*, hogy ez a mai uralmat és a mai hatalmat olyan formában konzerválja, mint amilyen formában ez az uralom ma is meg van. Nagy erőfeszítések, súlyos áldozatok után oda kényszerítettük a parlamentet, hogy köteles ma a választójog kérdésével foglalkozni, hogy ez a kérdés napirenden van. És most Magyarország proletariátusára nézve az a kérdés áll fenn, vajjon ő, aki annyit küzdött, annyit dolgozott, oly nagy áldozatot hozott ezen ügynek dűlőre vitelére, aki öntudatos részében annak a nagy történelmi erőnek és szükségletnek parancsát érzi, amely az ország átalakítására, politikai és gazdasági intéz-

menyeinek megváltoztatására törekszik, hogy ez a proletariátus mit tegyen ebben a helyzetben? Eltűrheti-e némán ezt a gyalázatos provokálást, minden jogos aspirációjának kijátszását, vagy pedig meg kell adnia azt a választ, *amelyet minden ember, minden nemzet és párt meg kell, hogy adjon akkor, amikor a becsületét vonják kétségbe, amikor olyan ajánlattal, tervvel lépnek elébe, amelynek elfogadása egyenes becstelenség!* Amint, elvtársaim, azokra a politikai tényezőkre, amely politikai tényezők e javaslatok létrejöttét és beterjesztését lehetővé tették, a mi határozatunk megállapítja ennek a politikai becstelenségnek a fennforgását, azonképpen állapíthatnák meg mindazok a munkások, akik részt vettek ebben a harcban, a szociáldemokrata párt vezetőségével szemben ezt a bélyeget, ha nem tenne meg mindent, ha nem vetne kockára mindent. Mert semmirevaló, haszontalan ember az, aki akkor, amikor becsületéről van szó, nem vet kockára mindent.

Elvtársaim! Amint a királyok azt mondták régen, hogy az ő ultima rációjuk, az ő utolsó szavuk az ágyúlövés, azonképpen fejlődött ki a munkásságban az új ágyú, a proletárágyú, melynek felvonultatása, elsütése a munkásság utolsó szava. Ez az ágyú, amelyet alkalmazni kell és

lehet akkor, amikor ilyen kivételes és súlyos viszonyok között élünk és küzd valamely ország munkássága, mint a minő viszonyok közt küzd ma Magyarországé: a tömeg» sztrájk. Elvtársaim! Ezért javasolja a magyarországi szociáldemokrata párt, tudatában felelősségének, amelylyel Magyarország jövődő történetének tartozik, tudatában ama kötelességeknek, amelyek az ország polgáraival és a munkássággal szemben őt kötelezik, de tudatában ama súlyos erkölcsi felelősségnek és becsületbeli obligónak is, amelyet nemcsak a pártvezetőség, hanem az egész szociáldemokrata párt pártgyűlési határozatával erre nézve fogadott, eme felelősségnek tudatában terjeszti be ezen javaslatot önök elé azzal, hogy önök is teljes felelősségük tudatában, mint komoly és meggondolt férfiak, akik tudják, minő kockázattal, veszedelmekkel, áldozatokkal jár ez a harc, de tudják azt is, hogy minő nagy érdek, minő fontos kötelességek teljesítése szólítja önöket ezekre, határozzanak erről a kérdéstről olyformán, hogy ezt a javaslatot elfogadják.

Még csak egy pár szót akarok önökhöz szólni. Mi, a szociáldemokrata munkásság gyengék és kevesen vagyunk, ezt vetik szemünkre és ezt mondják sorainkban is sokan. Valóban, ha megnézzük ezt a két

szembeálló tábort, az egyik oldalon az állami hatalom és a gazdagság minden fegyverével felszerelt, a másik oldalon a földnek minden javából és értékéből kizárt, gyenge, szegény és elnyomott egy olyan élet martalékaul kidobott tábort, amelyiknek semmi örömei nincsenek, amelyik folytonos szenvedést kap osztályrészü; ha szembeállítjuk ezt a két tábort, az egyik oldalon a gazdagságnak és a hatalomnak, a másik oldalon a szegénységnek és elnyomottságnak táborát, valóban felmerül a kérdés, nem merészség-e, nem esztelenség-e nekünk ezekkel szembe szállnunk? De, munkástársaim, *minden nagy politikai mozgalom, amely a világon lefolyt, mind innen indult ki*, minden nagy változás, amely meghódította a világot, átalakította a társadalmat, *innen indult ki, ahol a szegénység, az elnyomatás van. Mert, ahol ez van, ott van és volt a nép*, amely, elvtársaim, egy nagy erő és nagy hatalom. És ha azt gondolják, hogy *a szegénység gyengévé tesz, ez egy téves gondolat, mert a szegénység felkelti az elkeseredésnek és elszántságának olyan rugóit és erőit, amelyekről fogalmuk sincs azoknak*, akik a húsos fazék mellett a hatalom birtokában ülnek. Azt mondotta Anatole France, egyike a legfinomabb és hatalmasabb

szellemeknek, akit mi büszkén vallunk a magunkénak, hogy az a parancs, amelyet a káplár mond a katonáknak, amikor azok berukkolnak, ez az első parancs a leghasznosabb és legokosabb minden népmozgalom számára. A francia reglama azt követeli, hogy a káplár a bevonuló újoncnak azt mondja: „*Numérotez vous!*”

Számláljátok meg magatokat! S Számláljuk meg csak magunkat, számláljuk meg azokat, akik nélkülöznek, éheznek és koplalnak, számláljuk meg azokat, akiknek semmi veszteni valójuk nincs, akiknek csak nyerni valójuk van s akkor majd meglátjuk, hogy nem mi vagyunk-e többen és hogy nincs-e elég erőnk összedönteni azt az épületet, amely épület számunkra a sötétség, tudatlanság, rabság épülete és amely csak a mások számára jólété, a szabadságé és a gazdagságé. (Hosszas lelkes éljenzés és taps.)

Elnök: Ügyrendi indítványok érkeztek be, ezek egyike Preisz elvtársé.

Preisz: T. kongresszus! Kunfi elvtárs beszéde egyrészt, másrészt a tegnapi megbeszélések alapján arra hívom fel a t. kongresszust, hogy vita nélkül járuljon hozzá a pártvezetőség határozati javaslatához. Mindenki tisztában van a teendővel, a

szociáldemokrata párt annyiszor megbeszélte azokat.

Elnök: Szavazás alá bocsátja az indítványt. A kongresszus egyhangú lelkesedéssel hozzájárul. Előterjeszti, hogy egy másik indítvány Kunfi beszédének röpirat alakjában való kiadását ajánlja. A kongresszus ehhez is hozzájárul. Miután a kongresszus tagjait a munkára felszólítja, a tanácskozást berekeszti. (Élénk éljenzés.)